

Sustav Kicljeve jame

OZREN LUKIĆ

U središtu Gorskog kotara, dva sata hoda od Skrada u smjeru istoka nalaze se Kicljeve jame, najveći jamski sustav u Hrvatskoj. Kicljeve jame dobro su poznate svim planinarima i ljubiteljima Gorskog kotara, a naročito speleolozima. Prvi put ih spominje J. Poljak 1923. u »Hrvatskim planinaru«, i to Malu (Crnu) Kicljevu jamu, dok su prva istraživanja izvršena 1963. godine. Od tada pa do danas provode se istraživačke akcije sa manjim ili većim prekidima u kontinuitetu rada. Najintenzivnija istraživanja provedena su tokom zadnjih par godina.

Važno je napomenuti da se radi o jednom jamskom objektu sa dva ulaza koji su međusobno udaljeni 150 m, dakle o sustavu. Jedan ulaz ima ime Velika (Bijela) Kicljeva jama, a drugi Mala (Crna) Kicljeva jama, no pošto zajedno čine jednu cjelinu, smatram da je pravilniji naziv Sustav Kicljeve jame.

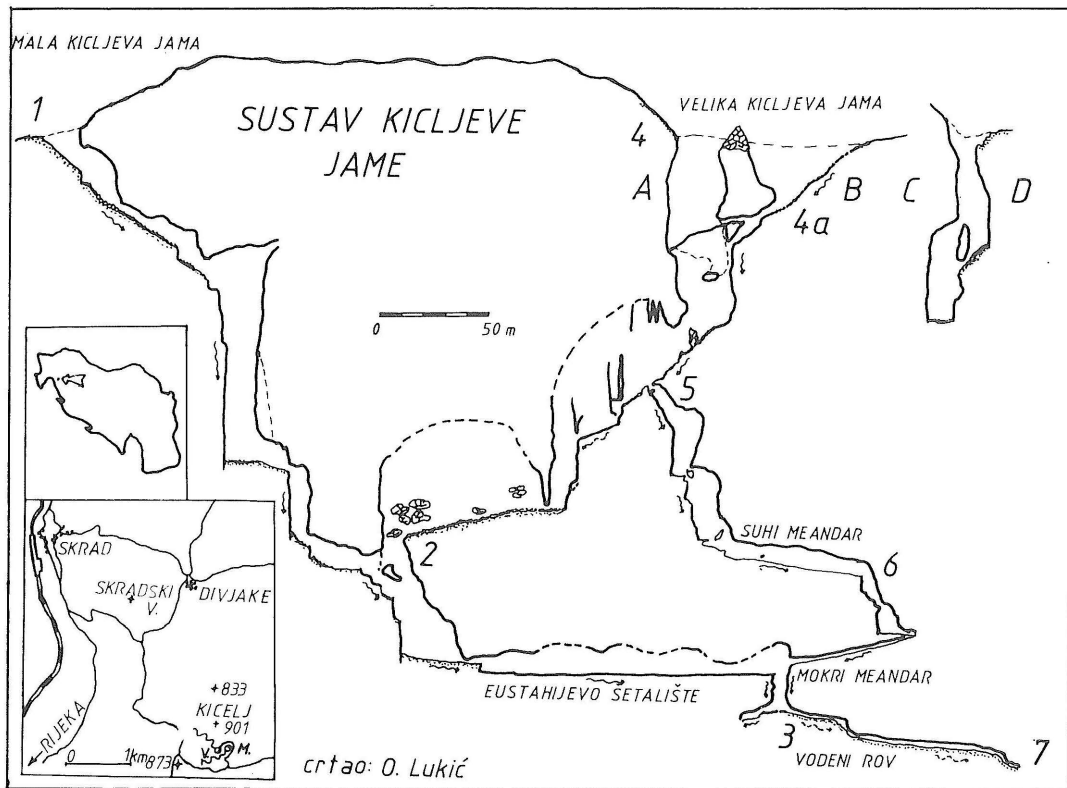
Ulazi u jamu nalaze se između vrha Kicelja (901 m) na sjeveru i vrha Poletine (922 m) na jugu, na dnu velike vrtače. Pristup do jame moguć je na više načina, i to iz Skrada sa sjeverne strane Skradskog vrha, s južne strane Skradskog vrha i iz Ravne Gore. Najjednostavniji, ali ne i najbliži pristup jami

je iz Skrada do zaseoka Veliko Selce, zatim treba obići Skradski vrh sa sjeverne strane i doći asfaltnom cestom do zaseoka Hribca. Dalje treba nastaviti makadamskom cestom koja spaja Skrad s Ravnom Gorom do kote 873, a odatle opet makadamskom cestom u smjeru istoka koja se polako spušta u samo dno vrtače. Cesta vodi do samog ulaza Velike Kicljeve jame, dok se ulaz Male Kicljeve jame nalazi 150 m istočnije. Dugo vremena je postojala na željezničkoj stanici u Skradu emajlirana ploča sa crtežom Skrada i na njoj ucrtan položaj Kicljevih jama. Ploču su postavili 1934. članovi podružnice HPD-a »Skradski vrh« iz Skrada, no danas je, nažalost, više nema. Nekad je do otvora jame vodila dobro markirana staza, danas je ta markacija jedva uočljiva ili je na pojedinim dijelovima uopće nema.

Kronološki pregled istraživanja (1963—1985)

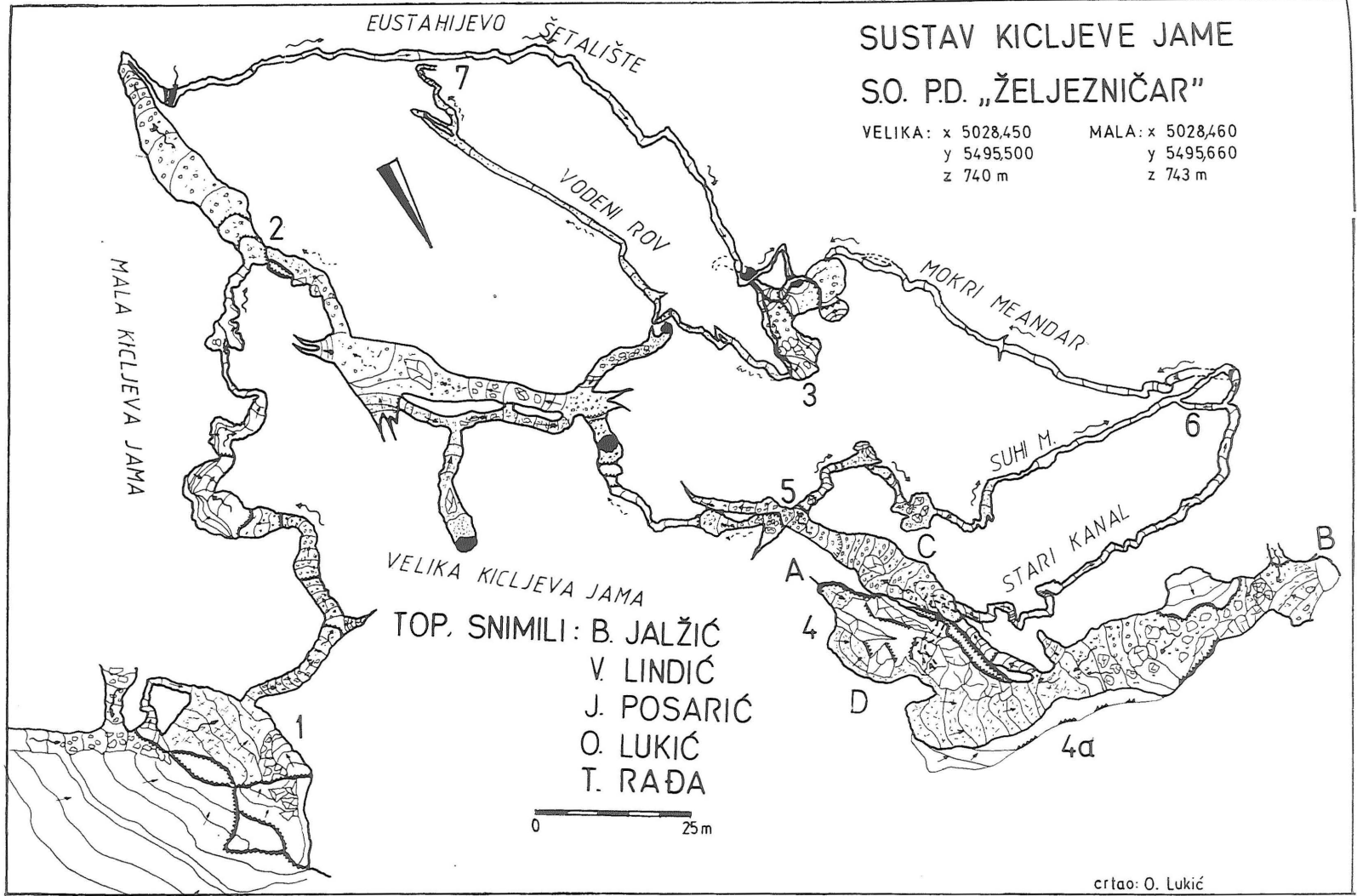
04. 05. 1963. Članovi SDH¹ prvi put se spuštaju kroz otvor Velike Kicljeve jame (do dubine od 35 m) da bi rekognoscirali ulazni dio jame.

03. 11. 1968. B. Jalžić uz pomoć članova SO PD »Željezničar« spušta se do dubine od

SUSTAV KICLJEVE JAME SO. P.D. „ŽELJEZNIČAR“

VELIKA: x 5028,450 MALA: x 5028,460
 y 5495,500 y 5495,660
 z 740 m z 743 m

TOP. SNIMILI: B. JALŽIĆ
V. LINDIĆ
J. POSARIĆ
O. LUKIĆ
T. RAĐA

crtao: O. Lukić

100 m u Velikoj Kicljevoj jami, i tom prilikom izrađuje skicu ulaznog dijela jame.

20. 05. 1973. Peteročlana ekipa speleologa pokušala je ući u Veliku Kicljevu jamu kroz ulaz kojim dotječe voda na ulaznu vertikalnu, ali zbog velike količine vode odustaje. (S. Baran, B. Brdar, K. Guszak, B. Jalžić, J. Posarić — SO PDŽ²)

21. 05. 1973. Ista ekipa spušta se u Malu Kicljevu jamu do dubine od 60 m.

22. 12. 1973. Topografski se snima vanjski profil terena između dva ulaza. (K. Guszak, B. Jalžić, B. Lepad, V. Lindić — SO PDŽ)

23. 03. 1974. Ulazak u Veliku Kicljevu jamu te spuštanje do 100 m dubine, ali zbog velike količine vode moralo se odustati. (B. Jalžić, B. Lepad — SO PDŽ)

17. 08. 1974. Topografsko snimanje do tada poznatih dijelova Male Kicljeve jame (B. Jalžić, F. Meden, Đ. Preindl — SO PDŽ)

11. 05. 1975. Izvršeno je istraživanje Male Kicljeve jame do dubine od 90 m (S. Hudec, B. Jalžić)

27. 06. 1976. Ponovo se istražuje Mala Kicljeva jama, i to do dubine od 210 m, ali se akcija prekida zbog nedostatka opreme. Tom prilikom je prvi put korištena isključivo užetna tehnika.

17. 08. 1977. Pokušaj daljnjeg istraživanja Male Kicljeve jame: zbog nedostatka gumenih odijela, akcija je prekinuta na dubini od 150 m.

08. 04. 1978. Dopremljeno je vitlo i postavljeno u Maloj Kicljevoj jami na dubini od 70 m.

28. 04. — 02. 05. 1978. Izvedena je velika istraživačka akcija u kojoj je sudjelovao 21 speleolog. Tom prilikom je Mala Kicljeva jama istražena do dubine od 265 m, što je tada smatrano i dnom jame. (Opširnije o toj akciji vidi u »Speleologu« 1978/79.)

26. 05. 1979. Nastavlja se istraživanje Velike Kicljeve jame, te se tom prilikom dopire do dubine od 210 m, odnosno do spoja sa Malom Kicljevom jamom. Tada je prvi put utvrđeno da se doista radi o jednom objektu. (B. Jalžić, B. Lepad, T. Rađa — SO PDŽ)

27. 07. 1979. Deveteročlana ekipa pokušala je ući u sporednu, neistraženu jamu u Velikoj Kicljevoj jami, ali je akcija prekinuta zbog velike količine vode. (B. Brdar, Z. Bolonić, S. Hudec, M. Jelić, D. Jergović, V. Lindić, D. Lukačić, S. Plevnik, J. Posarić — SO PDŽ)

06. 09. 1980. Izvršeno je topografsko snimanje glavnog kanala Velike Kicljeve jame (Z. Bolonić, D. Jergović, O. Lukić, J. Posarić), dok su istovremeno dva speleologa istraživali samo dno Sustava Kicljeve jame, tj. Vodeni rov. (B. Jalžić — SO PDŽ, D. Horvat — SO PDZM³)

29. 07. 1981. Istražuju se do tada nepoznati dijelovi Velike Kicljeve jame, kasnije nazvani Nova Velika Kicljeva jama. (S. Hudec — SO PDŽ, dva speleologa iz »Speleo club Lyon«)

18. 08. 1981. Pokušaj spuštanja do mjesta gdje je stala prethodna ekipa, ali zbog iznenadnog nevremena akcija je morala biti prekinuta. (M. Jelić, T. Kujundžić, O. Lukić)

06. 02. 1983. Pokušaj savladavanja Nove Velike Kicljeve jame u zimskim uvjetima, ali jako strujanje zraka i velika hladnoća (—5°C) ponovo sprečavaju istraživanje u tom dijelu jame. (R. Dado, S. Hudec, Lj. Marinić, O. Lukić, J. Ostojčić — SO PDŽ, I. Brzoja — SD US⁴)

06. 05. 1983. Istraživanje u Novoj Velikoj Kicljevoj jami. (V. Benički, R. Dado, O. Lukić, J. Ostojčić — SO PDŽ, D. Horvat — SO PDZM)

28. 05. 1983. U sklopu priprema za ekspediciju »Maroko 83« u cjelosti je prođen i istražen dio jame pod nazivom Nova Velika Kicljeva jama. (Z. Bolonić, O. Lukić, J. Ostojčić — SO PDŽ, R. Čučančić — SO PDVS⁵, T. Grgasović — SO PDB⁶, I. Brzoja, R. Dado — SD US, D. Horvat — SO PDZM)

08. 09. 1984. Izvršeno je topografsko snimanje Nove Velike Kicljeve jame. (I. Jelinić, H. Korajs — SD MM⁷, I. Brzoja — SD US, R. Dado, O. Lukić, J. Ostojčić — SO PDŽ)

10. 08. 1985. Istražen je i topografski snimljen Vodeni rov, na samom dnu jame. To je ujedno bila i posljednja akcija u Sustavu Kicljevih jama. (M. Kuhta, I. Jelinić, O. Lukić, J. Ostojčić — SO PDŽ)

POPIS KRATICA

1. SDH — Speleološko društvo Hrvatske
2. SO PDŽ — Speleološki odsjek Planinarskog društva »Željezničar«
3. SO PDZM — Speleološki odsjek Planinarskog društva »Zagreb—Matica«
4. SD US — Speleološko društvo »Ursus Spelaeus«
5. SO PDSV — Speleološki odsjek Planinarskog društva Sveučilišta »Vebebit«
6. SO PDB — Speleološki odsjek Planinarskog društva »Biokovo«
7. SD MM — Speleološko društvo »Myotis Myotis«

KICELJ POTHOLE SYSTEM Author' Abstract by Ozren Lukić

The System presents the biggest pothole network having been explored in Croatia so far. It is located in Gorski kotar, 5 kilometers southeast of Skrad, situated by the Za-

greb—Rijeka Road. The vertical section is 285 m deep, while the total of lengths makes 1075 m. Characteristic features of the System are branched holes and, in most parts, diffi-

cult accessibility. In spite of the spaciousness of passages, the water running down the rocks makes considerable demands to explorers. As the preceding surveys report the exploration has taken 22 separate descents within a period of 22 years. This longtime hole caving has been mainly caused by lack of suitable equipment necessary for passing water obstacles. The recent exploring has been conducted by cavers of the Speleo Section of the Mountaineer Club »Željezničar« from Zagreb. Other cavers from 7 different caver clubs in Croatia, and two guest cavers from Spéléo Club de Lyon have joined the team.

There are two entrance passages to the System, 150 m distant from one another: the

entrance to Mala (Crna) Kicljeva jama, and to Velika (Bijela) Kicljeva jama, consequently leading to the network of Mala (Little Kicelj Hole), Velika (Big Kicelj Hole), and Nova Velika Kicljeva jama (New Big Kicelj Hole), which are patterned into a pothole system. The System shows an interesting geological strata, being formed in the most twisted area of Gorski kotar, at the contact point of palaeozoic and triassic layers.

In the biospeleological world only two cave dweller types have been found — the *Typhlotracchus bilimeki* and the *Anophthalmus hirtus* sp. Presumably, major discoveries concerning either length or depth of the pothole are not expected, though some of the hole passages have been left unexplored.

Ponor Ponikve I

MLADEN KUHTA

Ponor Ponikve I nalazi se u području brežuljkaste visoravni koja se od Kupjaka pruža na istok prema Ravnoj Gori. Ulaz u ponor smješten je uz rub šume, približno 750 m sjeveroistočno od crkve u selu Šije (uz cestu Kupjak — Ravna Gora), na 45°23'12" sjeverne geografske širine, 14°55'4" istočne geografske dužine (po Greenwichu) i nadmorskoj visini od cca 790 m. Prve podatke o ponoru nalazimo u radu »Speleološki objekti na karti 1:50.000, list Ogulin I« Speleološkog društva Hrvatske. Prilikom njihovog istraživanja 1960. god. izrađena je topografska skica ponora Ponikve. Premda označena lokacija odgovara lokaciji ponora Ponikve I, priloženi nacrt vrlo je netočan i ukazuje na dubinu objekta od svega 80 m i dužinu 155 m.

Članovi SO PD »Željezničar« iz Zagreba prvi put su posjetili ponor 1968. god. i istražili ga do dubine od cca 55 m. Na njegovo dno spustili su se prilikom slijedećeg istraživanja, tek 1982. god. Nakon toga, do 1985. god. uslijedilo je 6 istraživačkih akcija i akcija posjeta, na kojima su pored speleologa iz SO PD »Željezničar« sudjelovali i članovi SO PDS »Velebit«, SD »Ursus Spelaeus« iz Zagreba, SO PD »Dubovac« iz Karlovca i SO PD »Biokovo« iz Makarske. Tokom provedenih istraživanja izrađen je topografski nacrt iz kojeg se vidi da je ukupna dužina ponora 428 m i dubina 162 m. Prilikom posjeta u lipnju 1982. god. Branko Jalžić je sabrao spiljske kornjaše vrste *Parapropus sericeus stileri*.

Morfološke karakteristike ponora

Ulaz u ponor nalazi se ispod 20-ak metara visoke stijene na istočnoj strani amfiteatra u koji se slijevaju vode iz dijela Šiskog polja i s okolnih viših dijelova terena. Prvi dio ponora pruža se u smjeru istoka, a sastoji se od niza strmih kosina i manjih vertikalnih

skokova. Savladavanjem kosina i skokova silazi se na dubinu od 65 m, odakle se glavni kanal spušta do završnog sifona s kontinuiranim padom od prosječno 30°, te nije potrebno koristiti dodatnu opremu. Neposredno iza posljednjeg vertikalnog skoka kanal skreće u smjeru SSZ do dužine 65 m, a nakon toga postepeno zaokreće za gotovo 180° u smjeru JI do 170 m udaljenosti od ulaza. U preostalih 42 m pruža se u smjeru juga. Širina glavnog kanala je vrlo promjenljiva, i kreće se od jednog metra u završnom do 15 m u središnjem dijelu ponora. Prosječna visina kanala je od 3—5 m, premda ima nekoliko kraćih dijelova na kojima ne prelazi 1 m, ali mjestimično je i znatno veća (kod točke C oko 20 m).

Sporedni kanali nalaze se većinom u srednjem dijelu ponora, izuzev prvog desnog koji je neposredno iza ulaza. Njegova dužina je 18 m. Ulaz u slijedeći kanal je 47 m od ulaza u ponor i pruža se 30 m u smjeru jugoistoka. Od glavnog kanala odvojen je manjim skokom koji se može slobodno ispenjati. U srednjem dijelu spojen je strmom, uskom pukotinom s niže položenim kanalom, koji se od glavnog odvaja na udaljenosti 105 m od ulaza i pruža u smjeru juga u dužini 42 m. Slabiji vodeni tok javlja se u gornjem kanalu, iz kojeg između kamenih blokova prelazi u donji, te na njegovom kraju otječe kroz usku pukotinu. Lijevi sporedni kanal, neposredno nakon odvajanja od glavnog kanala grana se u dva kraka. Desni krak se strmo uzdiže i završava nakon 30 m manjom dvoranom, u čijem podu je vertikalni spoj (moгуć slobodan silaz) s niže položenim lijevim krakom. Kroz donji kanal protječe vodeni tok, a gubi se u uskoj pukotini 10-ak metara udaljenoj od glavnog kanala. Ukupna dužina lijevog odvojka je 111 m.

Tlo ponora većim dijelom tvore kameni blokovi, a samo mjestimično gola stijena, šljunak i glinovito-pjeskoviti materijal. Dalj-